

Poučovací povinnost podle § 118a o.s.ř.

Poučovací povinnost podle § 118a o.s.ř. je vybudována na objektivním principu - poskytnutí potřebného poučení není závislé na tom, zda se soud prvního stupně o potřebě poučení vůbec dozvěděl. Nebylo-li účastníku potřebné poučení poskytnuto, ačkoliv se tak mělo z objektivního hlediska stát, došlo i v takovém případě k porušení ustanovení § 118a o.s.ř. a řízení před soudem prvního stupně je z tohoto důvodu vždy postiženo vadou; to platí i tehdy, jestliže poznatky o tom vyšly najevo až v odvolacím řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 719/2008, ze dne 23.4.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně: Z., s.r.o., zastoupené advokátem, proti žalovanému: M. s. N., zastoupenému advokátem, o náhradu škody, vedené u Okresního soudu v Lounech pod sp. zn. 11 C 1150/2002, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 6. 9. 2007, č.j. 9 Co 69/2005-110, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 6. 9. 2007, č.j. 9 Co 69/2005-110, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobkyně se domáhala na žalovaném mysliveckém sdružení zaplacení 39 428,- Kč s příslušenstvím jako náhrady škody způsobené černou zvěří na zemědělských plodinách a náhrady nákladů vynaložených na vypracování odborného posudku.

Okresní soud v Lounech rozsudkem ze dne 24. 9. 2004, č.j. 11 C 1150/2002-93, uložil žalovanému zaplatit žalobkyni 37 060,- Kč s 4% úrokem z prodlení od 18. 10. 2002 do zaplacení, co do částky 2 368,- Kč žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky a ve vztahu ke státu. Vyšel ze zjištění, že dopisem ze dne 20. 6. 2002 žalobkyně jako nájemce pozemků v katastrálním území N. upozornila žalovaného, že na těchto pozemcích (začleněných do jeho honitby) dochází k poškozování porostu pšenice černou zvěří, a žádala jej o zjednání nápravy. Žalobkyně uplatnila u žalovaného nárok na náhradu škody dne 23. 7. 2002 při schůzce jejich zástupců se zástupci žalovaného a se znalcem Ing. J., jehož odborným posudkem ze dne 7. 8. 2002 byla škoda vzniklá ztrátou na výnosu pšenice vyčíslena částkou 37 060,- Kč. Protože žalobkyni vznikla škoda 26. 7. 2002, tj. dnem ukončení sklizně, tedy v okamžiku, kdy škodu bylo možno vyčíslit, a protože žalobkyně vyrozuměla žalovaného o výši škody fakturou ze dne 9. 8. 2002, učinila tak ve lhůtě 15 dnů předpokládané ustanovením § 55 odst. 2 zákona č. [449/2001](#) Sb., o myslivosti, ve znění do 27. 2. 2003 (dále jen „zákon č. [449/2001](#) Sb.“, případně „zákon“). Žalobkyně následně uplatnila svůj nárok žalobou u soudu v prekluzivní lhůtě stanovené v § 55 odst. 3 zákona a jelikož soud dospěl k závěru, že její nárok je důvodný, žalobě v části požadující náhradu škody způsobené zvěří vyhověl.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 6. 9. 2007, č.j. 9 Co 69/2005-110, rozsudek okresního soudu v napadeném rozsahu změnil tak, že žalobu ohledně 37 060,- Kč s příslušenstvím zamítl, a zavázal žalobkyni k náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů žalovanému a státu. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, avšak nesouhlasil s jeho závěry, pokud jde o okamžik vzniku škody žalobkyni. Jelikož zákon č. [449/2001](#) Sb. rozlišuje jednak okamžik vzniku škody, který je rozhodný pro uplatnění nároku, a jednak okamžik,

kdy je možné vzniklou škodu dodatečně vyčíslit, nelze usuzovat, že by škoda vznikla jako souhrn jednotlivých dílčích poškození až v okamžiku, kdy lze s jistotou určit její výši. Jestliže zákon č. [449/2001](#) Sb. žalobkyni ukládá uplatnit u žalovaného nárok na náhradu škody do 20 dnů od jejího vzniku, je žalobkyně povinna nárok uplatnit „vždy od okamžiku, kdy se působení zvěře na poli projevilo v jednotlivých dnech či jiných vhodných časových úsecích“, a zároveň vzniklý stav náležitě zdokumentovat tak, aby po provedení sklizně byla schopna příčinu i rozsah škody prokázat. Protože z výpovědí společníků žalobkyně vyplynulo, že škodou na poli, jak postupně vznikala, se důsledně nezabývali, a protože žalobkyně nenabídla „důkaz opaku“, odvolací soud usoudil, že žalobkyně neměla přehled o stavu pšeničného pole mezi 20. 6. a 23. 7. 2002. Jelikož žalobkyně svůj nárok u žalovaného uplatnila 23. 7., musela by prokázat, že jí škoda vznikla v období mezi 3. 7. a 23. 7., aby byla zachována zákonná prekluzivní lhůta. Protože z provedených důkazů (včetně odborného posudku Ing. J.) nebylo zjištěno, kdy přesně a v jakém rozsahu škoda vznikla, tedy zda se tak stalo nejvýše 20 dní před uplatněním nároku, krajský soud napadený rozsudek v přezkoumávaném rozsahu změnil a žalobu zamítl, aniž by se musel zabývat včasností vyúčtování výše škody a včasností podané žaloby.

Proti rozsudku odvolacího soudu (a to do všech jeho výroků) podala žalobkyně dovolání, v němž jako dovolací důvod uvádí nesprávné právní posouzení věci. Dovolatelka pojímá škodu na polních plodinách jako nedělitelný celek, tj. jednu škodní událost postupně vznikající kumulací dílčích napadení plodin zvěří. Ke vzniku škody proto dochází až v okamžiku, kdy se ustálí poměry a plodiny a porosty „pozbudou svých kvalitativních vlastností natolik, že se stanou nepoužitelné pro sklizeň“. Pokud by každodenní poškození plodin zvěří byla považována za samostatné, oddělitelné škodní události, nebylo by podle žalobkyně možné škody na plodinách uplatnit. Dále dovolatelka podrobně rekapituluje svůj dosavadní postup při uplatňování nároku a navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací posoudil dovolání – v souladu s čl. II bodem 2 a 3 zákona č. [59/2005](#) Sb. – podle ustanovení občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 3. 2005 (dále jen „o.s.ř.“) a po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), řádně zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o.s.ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř., sice z hlediska uplatněného dovolacího důvodu není opodstatněné, avšak řízení, které vydání napadeného rozhodnutí předcházelo, je postiženo vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Nesprávné právní posouzení věci může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 55 odst. 1 písm. a) zákona č. [449/2001](#) Sb. nárok na náhradu škody způsobené zvěří musí poškozený u uživatele honitby uplatnit u škody na zemědělských pozemcích, polních plodinách a zemědělských porostech do 20 dnů ode dne, kdy škoda vznikla. Podle odstavce 2 téhož ustanovení současně s uplatněním nároku na náhradu škody způsobené zvěří vyčíslí poškozený výši škody. Na polních plodinách a zemědělských porostech, u nichž lze škodu vyčíslit teprve v době sklizně, ji poškozený vyčíslí do 15 dnů po provedené sklizni.

Citované ustanovení upravuje specifický způsob uplatnění náhrady škody způsobené zvěří u uživatele honitby. Je-li uplatňován nárok na náhradu škody způsobené zvěří na polních plodinách a zemědělských porostech, kterou lze vyčíslit teprve v době sklizně (jako v daném případě, kdy je uplatňován nárok na náhradu ztráty na výnosu žalobkyní pěstované pšenice způsobené černou zvěří, tj. náhrada škody ve formě ušlého zisku), lze sice škodu vyčíslit až ve lhůtě 15 dnů po provedení sklizně, nicméně i v tomto případě je třeba nárok na náhradu škody uplatnit u uživatele honitby do 20 dnů ode dne, kdy škoda vznikla. Tuto poněkud nevhodně zvolenou dikci zákona nutno vyložit tak,

že vznikem škody se zde míní škodná událost, tedy každé jednotlivé škodlivé působení zvěře na zemědělské pozemky, polní plodiny a zemědělské porosty, od níž počíná běžet lhůta 20 dní k uplatnění náhrady škody u uživatele honitby. Jde-li o škodu na polních plodinách a zemědělských porostech, kterou lze vyčíslit až v době sklizně, spočívá uplatnění škody ve sdělení uživateli honitby, kde a v jakém rozsahu jsou plodiny a porosty působením zvěře poškozeny a že poškozený na něm požaduje náhradu takto vzniklé škody; k vyčíslení výše této škody (a předložení tohoto vyčíslení uživateli honitby) je pak stanovena lhůta 15 dní od provedení sklizně.

Zákon vychází z předpokladu, že vlastník (uživatel) obhospodařující zemědělský pozemek stav výpěstků průběžně sleduje (srov. nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 34/03, N 226/43 SbNS 541, bod 113), a vyžaduje tak od něj, aby v relativně krátké prekluzivní lhůtě odpovědnou osobu na vzniklou škodu a svůj zájem požadovat její náhradu upozornil, čímž patrně sleduje jak cíle preventivní (možnost zákroku proti zvětšování škody), tak reparační (včasné zajištění důkazních prostředků prokazujících původ a rozsah škody). Pokud by byla postupně vznikající škoda chápána jako jeden celek a nárok na její náhradu bylo možné uplatnit až po „ustálení poměrů“, tedy s větším časovým odstupem od konkrétního škodlivého působení zvěře na zemědělské porosty (k čemuž směřuje výklad zastávaný žalobkyní), bylo by již značně obtížné (ne-li nemožné) určit původce a rozsah takto vzniklé škody, případně další předpoklady vzniku odpovědnostního vztahu. Lhůta 15 dnů od provedení sklizně je pak stanovena k vyčíslení majetkové újmy, jež následkem škodné události vznikla. S ohledem na uvedené závěry je správný právní závěr odvolacího soudu, že předpokladem úspěšnosti žaloby bylo, aby žalobkyně prokázala, že jí škoda vznikla (ve smyslu „ke škodlivému působení zvěře na porost pšenice došlo“) v období mezi 3. 7. a 23. 7. 2002. Dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. proto nebyl uplatněn opodstatněně.

Podle § 242 odst. 3 věty druhé o.s.ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Podle § 118a o.s.ř. ukáže-li se v průběhu jednání, že účastník nevyličil všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedl neúplně, předseda senátu jej vyzve, aby svá tvrzení doplnil, a poučí jej, o čem má tvrzení doplnit a jaké by byly následky nesplnění této výzvy (odstavec 1). Má-li předseda senátu za to, že věc je možné po právní stránce posoudit jinak, než podle účastníkovy právního názoru, vyzve účastníka, aby v potřebném rozsahu doplnil vylíčení rozhodných skutečností; postupuje přitom obdobně podle odstavce 1 (odstavec 2). Zjistí-li předseda senátu v průběhu jednání, že účastník dosud nenavrl důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, vyzve jej, aby tyto důkazy označil bez zbytečného odkladu, a poučí jej o následcích nesplnění této výzvy (odstavec 3).

Z ustanovení § 211a o.s.ř. plyne, že jiní účastníci řízení než odvolatel mohou u odvolacího soudu namítat skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jen za podmínek uvedených v § 205a o.s.ř. nebo tehdy, neplatí-li pro odvolatele omezení odvolacích důvodů podle § 205a odst. 1 o.s.ř.

Podle § 212a odst. 5 věty druhé o.s.ř. k jiným vadám řízení před soudem prvního stupně přihlíží odvolací soud, jen když mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Poučovací povinnost podle § 118a o.s.ř. je vybudována na objektivním principu, což znamená, že poskytnutí potřebného poučení není závislé na tom, zda se soud prvního stupně o potřebě poučení vůbec dozvěděl. Nebylo-li účastníku potřebné poučení poskytnuto, ačkoliv se tak mělo z objektivního hlediska stát, došlo i v tomto případě k porušení ustanovení § 118a o.s.ř. a řízení před soudem prvního stupně je z tohoto důvodu vždy postiženo vadou; to platí i tehdy, jestliže poznatky o tom vyšly najevo až v odvolacím řízení. Sám odvolací soud je v systému neúplné apelace výrazně omezen v možnosti zjednat nápravu v uvedeném směru jinak než kasací rozhodnutí soudu prvního stupně – at

již tím, že by příslušné poučení poskytl žalobci sám, nebo tím, že by přihlédl k novým tvrzením, jež žalobce uplatnil v odvolacím řízení – v důsledku úpravy obsažené v ustanovení § 213 odst. 3 o.s.ř.; podle tohoto ustanovení totiž platí, že při zjišťování skutkového stavu odvolací soud nepřihlíží ke skutečnostem nebo důkazům, které byly účastníky řízení uplatněny v rozporu s § 205a o.s.ř. nebo § 211a o.s.ř. (srov. Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, 6. vydání, Praha, C. H. Beck, 2003, s. 962-963, a v soudní praxi např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Odo 850/2001, a ze dne 16. 3. 2004, sp. zn. 29 Odo 149/2002, uveřejněné v časopise Soudní judikatura pod č. 209/2003 a č. 49/2004). Jiný postup než kasaci rozhodnutí soudu prvního stupně by při zjištění existence popsané vady řízení mohl odvolací soud zvolit jen v případě, že by žalobce na řádné poučení odvolacího soudu podle § 118a o.s.ř. nijak nereagoval.

V dané věci odvolací soud – oproti soudu prvního stupně – dospěl k odlišnému právnímu závěru ohledně okamžiku vzniku škody. Pokud by k témuž úsudku dospěl již soud prvního stupně, musel by podle § 118a odst. 1 a 3 o.s.ř. žalobce vyzvat, aby doplnil svá tvrzení o tom, kdy došlo k poškození plodin zvěří a jaký je rozsah takto vzniklé škody, a aby označil důkazy potřebné k prokázání těchto tvrzení, a rovněž jej poučit o následcích nevyhovění této výzvě. Žalobkyni se uvedeného poučení nedostalo jen proto, že soud prvního stupně zaujal pro ni sice příznivý, avšak z pohledu odvolacího soudu nesprávný právní názor.

Za této situace bylo povinností odvolacího soudu poskytnout žalobkyni výše uvedené poučení a v případě, že by nápravu nemohl vzhledem k ust. § 205a a § 213 odst. 3 o.s.ř. zjednat sám, měl rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit pro jinou vadu řízení spočívající v absenci poučení podle § 118a odst. 1 a 3 o.s.ř. a věc tomuto soudu vrátit k dalšímu řízení. Jelikož odvolací soud tak neučinil, sám zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu podle § 243b odst. 2 části věty za středníkem a odst. 3 věty první o.s.ř. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)